

مجموعه آثار حضرت آیت‌الله العظمی‌ مظهری

مجموعه آثار / ۵۱

اخلاق

۲۴

- سرناسه: مظهری، حسین، ۱۳۱۲-
عنوان: ۳۰ بدآ: معرفت نفس / مظهری.
مشخصات نشر: اصناف: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی
الزهرای، ۱۳۹۴-
مشخصات ظاهری: ج. : جدول.
فروست: مجموعه ۱ تا ۴۳، ۴۶ و ۴۸ و ۴۹ و ۵۰ و ۵۱.
اخلاق: ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴.
شابک: دوره: ۰-۵۰-۲۹۸۱-۹۶-۹۷؛
ج. ۱: ۷-۵۱-۲۹۸۵-۲۰-۸۰
ج. ۲: ۴-۵۲-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
ج. ۳: ۸-۵۴-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
ج. ۴: ۲-۵۶-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
ج. ۵: ۹-۵۷-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
ج. ۶: ۶-۵۸-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
ج. ۷: ۳-۵۹-۲۹۸۵-۹۶-۹۷
وضعیت فهرست نویسی: فایا.
یادداشت: ج. ۲-۴ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فیبا).
یادداشت: ج. ۵ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیبا).
یادداشت: ج. ۶-۷ (چاپ اول: ۱۳۹۷) (فیبا).
یادداشت: کتابنامه.
یادداشت: نمایه.
موضوع: نفس
موضوع: نفس -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۲
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ م ۶۴۴ م ۲۱۶/۵ BP
شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۰۱۰۵۰

معرفت نفس

جلد هفتم: «ارتباطات انسان در نظام هستی»

حضرت آیت الله العظمی مظاهری «مدظله العالی»

ناشر: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء (ع)

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۷

لیتوگرافی: سپاس

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت (جلد مقوایی): ۱۴۰۰۰۰ ریال

قیمت (جلد سخت): ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک دوره: ۰-۵۰-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۱: ۷-۵۱-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۲: ۴-۵۲-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

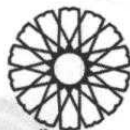
شابک جلد ۳: ۸-۵۴-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۴: ۲-۵۶-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۵: ۹-۵۷-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۶: ۶-۵۸-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد ۷: ۳-۵۹-۲۹۸۵-۹۶۴-۹۷۸

مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء (ع)

مراکز توزیع

دفتر اصفهان:

کدپستی: ۹۹۵۸۱-۸۱۴۸۶ / تلفن: ۳۴۴۹۳۶۷۱-۳۱

دفتر قم:

کدپستی: ۱۷۳۶۵-۳۷۱۵۶ / تلفن: ۳۷۷۴۳۵۹۵-۲۵

درس اینترنتی: www.al-zahra.ir

با قدردانی از همکاریانی که در تولید و نشر این اثر نقش داشته‌اند:

حروف نگاری: خانم پوری

آماده‌سازی اولیه متن: آقای سید مجید شریفی

تحقیق و تدوین: آقای مختار رنجکش

طراحی جلد: آقای حامد مغروری

پیگیری چاپ: آقای محسن ربیعی

فهرست مطالب

کلام آغازین ۱۱

بخش نهم: ارتباطات انسان در نظام هستی

فصل اول: رابطه انسان با خدای تعالی

- ۱۹ درس گفتار نود و چهارم: رابطه انسان با بعد معنوی و درونی
- ۲۰ ابعاد وجودی انسان
- ۲۱ رابطه با پیامبران درونی
- ۲۶ جمع‌بندی بحث
- ۲۷ درس گفتار نود و پنجم: رابطه انسان با بعد جسمانی و بیرونی
- ۲۸ رابطه با بعد بیرونی (مادی)
- ۲۹ نقش اعضای مختلف بدن در حیات مادی
- ۲۹ شناخت و توجه به خلقت بی نظیر اعضا و جوارح
- ۳۲ لزوم شکر نعمت‌ها
- ۳۵ حفظ صحت و سلامت جسم

فصل دوم: رابطہ انسان با خداوند سبحان

- ۴۹ ----- درس گفتار نودوششم: معنای رابطہ با خداوند
- ۵۰ ----- بہترین ارتباط
- ۵۱ ----- یافتن خداوند
- ۵۳ ----- معنای ارتباط با خداوند
- ۵۵ ----- تأکید بر عمل در برقراری رابطہ با خداوند
- ۶۳ ----- درس گفتار نودوہفتم: آثار رابطہ با خداوند
- ۶۴ ----- آثار دنیوی ارتباط با خداوند
- ۶۸ ----- آثار معنوی ارتباط با خداوند
- ۷۳ ----- آثار اخروی ارتباط با خداوند
- ۷۹ ----- درس گفتار نودوششم: عوامل و آثار قطع ارتباط با خداوند
- ۸۰ ----- برخی از عوامل قطع ارتباط با خداوند
- ۸۳ ----- آثار قطع ارتباط با پروردگار

فصل سوم: رابطہ انسان با ملائکہ و عالم ملکوت

- ۹۱ ----- درس گفتار نودونہم: رابطہ انسان با ملائکہ در دنیا
- ۹۲ ----- اولین مواجهہ ملائکہ با انسان
- ۹۴ ----- ارتباط انسان با ملائکہ در دنیا
- ۱۰۰ ----- افتخار ملائکہ برای خدمت بہ انسان
- ۱۰۱ ----- لزوم حرکت انسان در راہ تعالی و کمال
- ۱۰۳ ----- درس گفتار صدآم: رابطہ انسان با ملائکہ در برزخ و قیامت
- ۱۰۴ ----- مواجهہ با ملائکہ در زمان احتضار و مرگ
- ۱۱۰ ----- ارتباط با ملائکہ در قیامت

فصل چهارم: رابطه انسان با قرآن کریم

- درس گفتار صدویکم: سطح اول در ایجاد رابطه با قرآن: قرائت و روان خوانی — ۱۱۹
- دستور به قرائت دائمی قرآن کریم — ۱۲۰
- لزوم یادگیری همگانی قرآن — ۱۲۲
- روان خوانی قرآن — ۱۲۳
- برخی از آثار قرائت قرآن — ۱۲۳
- درس گفتار صدودوم: سطح دوم و سوم از رابطه با قرآن: حفظ و تفسیر — ۱۳۳
- اهتمام به حفظ قرآن در اسلام — ۱۳۴
- لزوم توجه عمومی به حفظ قرآن — ۱۳۶
- برخی از آثار حفظ قرآن — ۱۳۸
- تدبیر در قرآن و تفسیر آن — ۱۳۹
- مراتب تفسیر و فهم قرآن — ۱۴۰
- درس گفتار صدوسوم: سطح چهارم از رابطه با قرآن: عمل به قرآن — ۱۴۳
- قرآن کتاب عمل — ۱۴۴
- عمل به قرآن در حوزه‌های مختلف — ۱۴۵
- اعراض از قرآن — ۱۵۲
- درس گفتار صدوچهارم: تهذیب نفس در اثر ارتباط با قرآن کریم — ۱۵۵
- قرآن کتاب و استاد اخلاق — ۱۵۶
- تأکید قرآن بر تهذیب نفس — ۱۵۸
- توجه به سه نکته مهم در مسیر تهذیب نفس — ۱۵۹
- ملزومات تهذیب نفس — ۱۶۲
- تلازم «توفیق» و «توسل» و «تلاش» در تهذیب نفس — ۱۶۴
- ممانعت رذائل از رستگاری — ۱۶۵

فصل پنجم: رابطه انسان با عترت طاهره علیهم السلام

- درس گفتار صد و پنجم: انواع ارتباط با حضرات معصومین علیهم السلام ----- ۱۷۹
- سعادت دو جهان در اثر ارتباط با اهل بیت علیهم السلام ----- ۱۸۰
- تأکید قرآن و پیامبر بر ارتباط با عترت ----- ۱۸۱
- اعتقاد و محبت قلبی به اهل بیت علیهم السلام ----- ۱۸۴
- ابراز محبت و مودت به اهل بیت علیهم السلام ----- ۱۸۵
- رابطه علمی با اهل بیت علیهم السلام در دنیا ----- ۱۸۷
- ارتباط با اهل بیت علیهم السلام در برزخ و قیامت ----- ۲۰۱
- درس گفتار صد و ششم: امام شناسی و معرفت امام ----- ۲۰۷
- تحقیق و تعدد اصوات دین ----- ۲۰۸
- لزوم معرفت و شناخت امام ----- ۲۱۰
- مراتب امامت و ولایت ----- ۲۱۲

فصل ششم: ارزش انسان با سایر انسان‌ها

- درس گفتار صد و هفتم: ارزش انسان‌ها و لزوم تقید به قانون مواسات ----- ۲۱۹
- ارزش و منزلت انسان‌ها ----- ۲۲۰
- تساوی عرفی انسان‌ها در خلقت ----- ۲۲۴
- وحدت تکوینی و تشریعی جامعه انسانی و حکمت اختلاف ----- ۲۲۴
- توجه به قانون «مواسات» ----- ۲۲۷
- اهتمام به رابطه با خلق ----- ۲۲۹
- توجیه کمک نکردن به دیگران ----- ۲۳۲
- سایر وظایف انسان نسبت به دیگران ----- ۲۳۳
- دوستی‌ها و رفاقت‌ها ----- ۲۳۵
- درس گفتار صد و هشتم: ارتباطات انسان در محیط خانوادگی ----- ۲۳۹
- روابط محبت‌آمیز بین همسران ----- ۲۴۰
- اصلاح و تنظیم روابط زن و مرد در محیط خانواده ----- ۲۴۱

۲۴۴	روابط والدین با فرزندان
۲۴۸	روابط فرزندان با والدین
۲۵۱	سایر روابط خانوادگی (صله رحم)

فصل هفتم: ارتباط انسان با شیطان

۲۵۵	درس گفتار صدونهم: دشمنی شیطان با انسان
۲۵۶	شروع مقابله شیطان با انسان
۲۵۹	دشمنی شیطان و دستور به عدم پیروی از او
۲۶۱	محدوده سلطه شیطان
۲۶۴	راه‌های همراه ساختن شیطان توسط شیطان
۲۷۰	چند نکته درباره همراه ساختن شیطان
۲۷۲	اقسام وسوسه‌های شیطان
۲۷۳	راهکارهای نجات از وسوسه و ترفند های شیطان

فصل هشتم: ارتباط انسان با طبیعت و جهان مادی پیرامون

۲۸۱	درس گفتار صدودهم: نظام هستی و نگاه عبرت‌بین انسان
۲۸۲	تسبیح در عالم هستی
۲۸۴	نظام اتم در جهان
۲۸۶	دعوت قرآن به تفکر در خلقت
۲۸۷	برهان نظم و اثبات خدا
۲۸۸	زوجیت در جهان هستی
۲۸۹	مسئولیت‌های مشخص و جبری در طبیعت
۲۹۱	درس گفتار صدویازدهم: عملکرد انسان در مواجهه با حیوانات
۲۹۲	لزوم شکرگزاری به جهت نوع آفرینش حیوانات
۲۹۴	مسئولیت‌های انسان در برابر حیوانات
۳۰۱	تذکر یک نکته

- درس گفتار صد و دوازدهم: ارتباط‌های انسان با مسائل زیست‌محیطی ----- ۳۰۳
- تسلط انسان بر محیط زیست ----- ۳۰۴
- توجه جدی به حفظ سلامت محیط ----- ۳۰۵
- برخی از دستورات اسلام برای حفظ محیط زیست ----- ۳۰۷
- ارتباط اعمال انسان با رخدادهای ناگوار زیست‌محیطی ----- ۳۱۴

فهرست‌ها

- فهرست آیات قرآن کریم ----- ۳۱۹
- فهرست روایات ----- ۳۳۱
- فهرست اشعار ----- ۳۳۷
- فهرست اعلام ----- ۳۳۹
- فهرست کتاب‌ها ----- ۳۴۵
- منابع و مصادر ----- ۳۴۷

کلام آغازین

«معرفت نفس» به معنای «خودشناسی» و «خودجه‌ی» و «خودیابی»، از جمله موضوعات بسیار مهمی است که در نوع نگرش انسان به عالم هستی و نیز سرنوشت او، کاملاً تأثیرگذار است.

معرفت و شناخت نفس، شاهراهی است که به معرفت حقایق سحان منتهی می‌شود و لذا فریقین در روایات خود، از قول پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند که هر کس خود را بشناسد، خدا را شناخته است:

«مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ»^۱

درباره معرفت نفس، از ابعاد گوناگون کتاب‌های متعددی تألیف شده است. فلاسفه اعم از مشائون و اشراقیون و صدرایی‌ها، در این موضوع، به شکل مفصل سخن گفته‌اند؛ مثلاً صدر المتألهین رحمه الله در کتاب ارجمند اسفار، به تبیین و تشریح این موضوع پرداخته است.

۱. مصباح الشریعه، ص ۱۳؛ بحار الأنوار، ج ۲، ص ۳۲؛ مفاتیح الغیب، ج ۱، ص ۹۱ و...

مفسران قرآن کریم نیز در این باره، بسیار صحبت کرده‌اند؛ چنان‌که علامه طباطبائی رحمته الله در تفسیر شریف المیزان، به تناسب، مسائل مختلفی را دربارهٔ معرفة النفس از جهات قرآنی و فلسفی و عرفانی، بیان داشته است.

استاد بزرگوار و مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی مظاهری مدظله العالی نیز با توجه به اهمیت موضوع، به این بحث پرداخته‌اند، منتهی نگاه ایشان به موضوع، بیشتر جنبه اخلاقی و از جهتی جنبه قرآنی و روایی دارد؛ لذا بررسی‌های ایشان در موضوع معرفت نفس در این کتاب را باید «شناخت نفس از نگاه قرآن و عترت علیهم السلام» خواند. نگاهی که همچون سایر آثار معظم ره، با رنگ انوار آمیخته است.

بیان معظم له در این کتاب بسیار روان و به دور از اصطلاحات پیچیده و فنی بوده و مطالب فلسفی نیز به صورتی سلیس و در قالبی اخلاقی مطرح شده است. انتظار می‌رود این نوع نگاه به موضوع معرفت نفس و خودشناسی، گامی مثبت در مسیر ارتقای معنوی خوانندگان، بالأخص نسل تکامل‌خواه ایران باشد.

لازم به ذکر است که به منظور حفظ اسلوب بیان و نیز دسته‌بندی‌های معظم له، مطالب کتاب حاضر، حتی الامکان طبق بیانات ایشان در درس‌آفتاب‌ها و با همان سبک تنظیم شده است؛ از اینرو امکان تکرار برخی از مطالب یا بین‌های گوناگون، وجود دارد.

مجموعه حاضر، حاصل دروس اخلاقی معظم له در ماه مبارک رمضان ۱۴۳۵ تا ۱۴۳۷ قمری (سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۵ شمسی) و نیز در شب‌های جمعه طول این سه سال در مسجد حکیم اصفهان است که پیش از این، جلد اول تا ششم از آن منتشر شده است.

جلد اول این مجموعه، مشتمل بر موضوعات مرتبط با روح، نفس و جسم انسان، مانند دو بُعدی بودن انسان، خصوصیات روحی و جسمی انسان، تکامل روح و جسم، یاری‌دهندگان ابعاد وجودی انسان و... بود. جلد دوم با موضوع کلی «هدف از خلقت

انسان»، عرضه شد که در آن، چهار هدف از اهداف خلقت انسان که عبارت بودند از: «نیل به مقام وصول و شهود»، «دستیابی به بهشت جاودان»، «ارتقاء به مقام عبودیت و بندگی» و «صعود به مقام آدمیت»، مطرح گردید. در جلد سوّم، به موضوع راهکارهای تهذیب نفس از دیدگاه قرآن کریم، با محوریت دستورالعمل مطرح در سوره مبارک معارج، پرداخته شد که انسان می‌تواند با پایبندی به آن، به مقام «آدمیت» که از مهم‌ترین اهداف خلقت، اوست، دست یابد. جلد چهارم به دو موضوع مهم و بحث برانگیز در زندگی انسان، یعنی «جبر و تفویض و اختیار» و «قضا و قدر»، طی دو بخش اختصاص یافت که در بخش اوّل، دیدگاه شیعه در مسئله جبر و تفویض مطرح شد و بیان گردید که شیعه، با اعتقاد به «اخیرار» انسان، نظریه «امر بین امرین» را آیات قرآن کریم و روایات معصومین (علیهم‌السلام) اخذ کرده است. بخش دوّم نیز در دو فصل، به موضوع چالش برانگیز «قضا و قدر» اختصاص داده شد. در جلد پنجم، موضوع «شخصیت‌شناسی انسان» که از مباحث مهم معرفتی است، طی بیست و یک رس‌گفتار تبیین گردید. جلد ششم نیز در دو بخش تدوین شده بود: بخش اوّل به اعمان انسان و تأثیر آنها در زندگی هویت انسان اشاره داشت و بخش دوّم، مروری گذرا بر سیر انسان در جهان پس از مرگ داشت. کتاب حاضر که هفتمین مجلد از این دوره است و دربردارنده بخش نهم از مجموعه معرفت نفس می‌باشد، به بررسی «ارتباطات انسان در نظام هستی» می‌پردازد و شامل هشت فصل کلی است:

فصل اوّل: رابطه انسان با خویشتن؛ فصل دوّم: رابطه انسان با خداوند سبحان؛ فصل سوّم: رابطه انسان با ملائکه و عالم ملکوت؛ فصل چهارم: ارتباط انسان با قرآن کریم؛ فصل پنجم: ارتباط انسان با عترت طاهره (علیهم‌السلام)؛ فصل ششم: ارتباط انسان با سایر انسان‌ها؛ فصل هفتم: ارتباط انسان با شیطان؛ فصل هشتم: ارتباط انسان با طبیعت و محیط پیرامونی.

مجلد حاضر از مجموع معرفت نفس، به مانند مجلدات پیشین، دارای قلمی روان و گفتار گونه و نیز خالی از اصطلاحات پیچیده است تا افراد گوناگون در سطوح مختلف، به راحتی بتوانند از آن بهره مند شوند.

در پایان از همه عزیزانی که در آماده سازی و انتشار این اثر ارزشمند نقش آفرینی کرده اند، تشکر و قدردانی نموده و از خداوند متعال، توفیق خودشناسی را که گامی در جهت خردشناسی است، مسئلت می کنیم.

«انه ولی الهدایة و التوفیق»

مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء (ع)

www.ketab.ir